

Divi Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impressionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 vtrum iuramentum sit obligatorium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

non finis sed utilitas est iuramentum. Vnde quando inuenies quod iuramentum ordinatur ad iurandum, quod firmatur, ut litera dicit in responsione secundum y. artic. intellige de ordine honesti ad utilitatem, & non de ordine utilis ad honestum. Honestum, n. habet animum utili quam effectum, & non habet utili pro fine. Nec te p

finē Morales act⁹ species fortū.
AD SECUNDUM dicendum, q̄ ille qui iuratur, utitur quidem iure ueneratione, aut dilectione eius per quem iuratur, non aut ordinatur iuramentum ad uenerandū, aut diligendū eū p̄ quē iurat, sed aliquid aliud qd̄ est nec essentiū præsenti uite.

AD TERTIUM dicendum, q̄ sicut medicina est utilis ad sanādū, & tñ quanto magis est uirtuosa, tanto maius nocentium inducit, si non debite sumarur. Ira est iuramentum utilis quidem est ad confirmationē, tamen quanto est magis uenerandum, tanto est magis periculum, nisi debite in ducatur: quia ut dī Eccl. 23. Si fru straverit, id est, deceperit fratrem, delictum ipsius supra ipsum erit. Et si dissimulauerit, quasi per simulationē iurando falso, delinquit dupliciter, quia s. si multa egatas est duplex iniqtas: & si in uanū iurauerit, id est, sine debita cā, & necessitate, non iustificabitur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum licet per creaturas iurare.

AD SEXTVM sic proceditur.

A Vt q̄ non licet p̄ creaturas iurare: Dī. n. Matt. 5. Ego dico uobis non iurare oīno, neq; p̄ cālum, neq; p̄ terrā, neq; p̄ Hierosolymā, neque p̄ caput tuū, qd̄ exponens: Hier. dicit. Cōsidera, q̄ hic salvator nō p̄ Deū iurare phibuit: sed p̄ cālū, & terrā &c. ¶ 2 Pra. Pœna non detur nisi culpe sed iuranti per creaturas adhuc bet pena. dī. n. f. 22. q. i. Clericū per creaturam iurātem acerrime obiurgandum: si persistiter in iurio, excommunicādū placuit. ergo illicitū est per creaturas iurare.

¶ 3 Pra. Iuramētū est actus latrīc, sicut dictum est: sed cultus latrīc non detur alii creatura, ut patet Roman. 1. ergo non licet iurare per aliquam creaturam.

SED CONTRA est, q̄ Joseph iurauit per salutem Pharaonis, ut legitur Gen. 42. Ex conuersatione etiam iuratur per Euangeliū, & per reliquias, & per sanctos.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut supra dictum est, duplex est iuramentum. Vnū quidē, quod fit per simplicem cōtestationē, inquit, s. testimonium Dei iuratur, & hoc iuramentū initiat iurare, sicut & fides. Fides autē est

Appellatur tamen iurum quod confirmatur materia iuramenti vel propter dictam similitudinem, vel potius sicut materia agentis, circa quam scilicet ueratur agens, sicut materia orationis pro sanitate vocatur sanitas, & huiusmodi.

¶ Super quaest. oīmagēsi manona articulū sextū.

IN art. 6. ciusdē q. 8. 9. Id dubium occurrit: An confirmare quod dī dicēdo. In ueritate, aut & per fidem meā, & hīmōi, sit iurare, & est rō dubii, instrūctio simpliciū, & correctio errantū.

¶ Ad hoc breviter dī q̄ nihil horū est iuramentū, quicquid minus scrutantes scripsierunt. Et rō est, quia non iuocat in his testimoniis diuinū, sed humana addūti adfectiū ad firmatū. Cūm, n. dī. In ueritate sic est, nihil aliud dī, quam uere sic est. Nec oblitus, quia Deū ueritas est. Nam licet Deus sit ueritas, non tñ q̄cqd̄ affirmatur de ueritate, affirmat de Deo: quia ueritas cōmuniōi est quam Deus. Qui autē dicit, per fidem meā sic facia uel sic est, nō de fide, q̄ est uirtus theologica, sed de fide q̄ est uirtus moralis, loquitur, hoc est, fidelitate. & perinde est acī dice re, ita hoc facia sicut cū fidelis in p̄missis, uel in dicendo iurā. Seip̄ ergo afferit in tēfē, nō Deū. Sic ueritatis promittētes in fidē regia, non iurant p̄ hoc, sed propriā fidelitate excellentē, qualis dēt in rege eē afferunt ad cōfirmandū ut sic fēp̄ios in ducant in testēs, non Deū. Et est sic de fini lib̄, putā dicere, Ad fidē bonā &c. sic est, aut sic facia. Sēp̄ nā que de fidelitate est ferme, q̄a sermonū ueritas fidelitati innititur, non fidei, quae est uirtus theologica, & uerba s̄m̄ subiectam inacriā intelligenda sunt. Hac autē dēt per se intelligi, nō pacciens, q̄a hī iste putat, q̄ dicere illa sit iurare, & dicit proculduō, ex intēcione sua iurat iste, non ex uerborum.

Loca citata
in arg.

22. q. i. ca. Si quis per ca-

pillum.

3. di. 39. ar. 3

q. 1. Et 2. &

4. di. 39. ar.

¶ Super quaest. oīmagēsi manona articulū 24. & quoli. septimum.

22. q. 1. Et 2. &

4. di. 39. ar.

1. ad 4. Et

3. arti. 3. art.

5. arti. 27. &

quol. 12. art.

¶ Super quaest. oīmagēsi manona articulū 24. & quoli. septimum.

1. ad 4. Et

3. arti. 3. art.

5. arti. 27. &

quol. 12. art.

ARTICVLVS VII.

Vtrum iuramentum habeat uim obligandi.

AD SEPTIMVM sic procedit.

A Vt q̄ iuramentū nō habeat

duo occurunt dubia.

maxime iurare; ut etiam in articulo necessitatis iuraret se non facere, cum proculdubio peccaret mortaliter sic jurando, ut in capitulo Archidiacomi, dicitur, de illo dicitur, qui iurauit se non facere episcopum. Hoc enim est contra debitum obedientie vel charitatis, quo non necessitatis, non supererogationis est. Si tamē iuramenti illud criterium confundit, quod in sensu eius ad quod texus fere non ducit, qd potest dici, quod Greci nolunt illum dico iurare, quād ex eis erat, affidit, suum feruare iuramentum, & non cogere illi nulla neccesse existente. Et non peccat nisi iurare, pater ex hoc, quod si quis fuit coram patre peccatum uero, pater dicere uero oculum, nō nisi uenialiter peccat: iurando, qd plus oportet, qd iurare in spiritu sancto, qui iurare pecare uenialiter, quād non facere bonum, ad quod non teneat: quia plus repugnat gratia firmata ad faciendum malū, qd ad nō faciendum bonū, quantumcumq; magnum, supererogatione.

Bore positione ad tertium, dubium occurrit circa obligacionem in foro conscientiae, cum qua falsum uideatur, qd in promissoriu m iuramento sit duplex obligatio, una homini, altera Deo. Nam si effectus duplex obligatio, non possum ego relaxare iuramentum mihi pro factum. Et tenet sequela, quia ego possum relaxare alii oblationem, quia mihi teneat: non quia Deo tenetur.

Et confirmatur, quia sequitur in proposito, quod latro qui cogit adiudicandum, non posset relaxare tale iuramentum quod patet esse fallum.

Et confirmatur rursus, quia sequeretur quod Ecclesia aut souper peritura, aut male relaxaret huiusmodi iuramenta. Probatur secunda. Nam Ecclesia aut fecit hanc iuramenta ipso iure irrita, aut iruenda in foro conscientiae, ex quo in foro judiciali non admittit iuramentum invalidum. Si fecit irrita, ergo non ligant in foro conscientiae. Et si figura in foro conscientiae, ergo non lunt ipso iuramenta, & consequenter Ecclesia indicando eum, qui coacte iuramentum non implire, fuerit peritura non occulta ipso Ecclesia. Si autem esse relaxanda, cum nulli superueniat causa, & iuramentum coram Deo, quomodo abfuit commutatione & causa non coram Deo relaxat in Deo quae sum, non apparet. Et quoniam constat, quod Ecclesia alterum horum facit, ut eriam in litera dictum, & habeat extra de his qua iur, metusve capitulu Abbas, & de fureurando. capitulu. Verum. & 15. q. 4. in pluribus capitulis. Tum quia in iuramento coacto non faluerit materia iuramenti, ut hoc non obligari coram Deo: Et quod non faluerit materia iuramenti, probatur. Nam materia iuramenti promissoriu est, non materia propositi, ut paret, puto dare pecuniam &c. Promissoris autem materia non est nisi actus iuratus: quoniam quicquid operis extra actus iuratus est, aut peccatum, aut indifferens. Et confit, quod peccata non possunt promitti: neq; indifferens corum indifferentia, quoniam efficit promittere otiofa, per hoc menialia. Materia igitur iuramenti promissoriu in hoc considera a materia uero, quod propria materia uero est iuratus actus ad supererogationem sive spectans: iuramenti autem promissoriu est actus quicunque. Vnde arguitur sic in proposito. In iuramento coacto non promittitur aliquis iuratus actus, ergo non obligari in foro conscientiae. Declarat antecedens, Iohannes coactus promittit Petro latroni in ualori & c. dare centum ducatos. Ille actus, qui est dare Petro centum, non est actus iuratus, quia non infinitus, ut pater, ex hoc quod cessante iuramento non tenet, quoniam cumque coacte promisisset. Deficit siquidem ratio debiti, sive qua non potest intelligi actus iusticie, cuius est numerique dare debitum. Nec liberalitatis, quia non donat, ut patet ex hoc, quod potest repetere. Nec fidei, quia, ut litera dicitur, coactio illata latroni tollit talern obligationem, ut scilicet ille teneret ut dare ei quod promisit, ac per hoc actus iste non est de necessitate fidei. Sed nec ad supererogationem spectans, quia dare bona sua indigne, speciem mali falso habet. Scriptum est autem: Ab omni specie mali abstine nos. Nec potest dici, quod dare illos centum est actus religiosus, proper infundandum adiunctum, tum quia materia iuramenti debet esse actus iuratus presuppositus iuramento: & non fieri actus iuratum ex iuramento, ut pact de materia uotitum quia, & anchor-

A ponendo differentiam inter uotum & iuramentum in responsione ad primum sive ut huius qd explicite docet, qd illud quod iuramento confiratur, non proprius hoc sic religionis actus.

Et confirmatur, quia talis exhibito centum, est nocina spiritu litterae recipiori, tum quia recipiendo peccat. Et quamvis paratus, adiungendo tu actus exterioris receptionis, sit peior: tum qd recipiendo redditur difficulter ad redditum in uanu fatus, quād to difficulter efficietur receptū, quād solūmodo pantere.

C Præt. Materia iuramenti promissoriu non est materia iuramenti immediate, sed mediante promissione. Nā iuramentum promissoriu, promissio est confirmatione. Quæcūq; autem extrema iungitur per mediū, certane medio cessat continatio extremorum. Definiente ergo promissione, definit

eius materia esse materia iuramenti sed in proposito definit promissio, quia, ut in litera dicitur, promissio non obligat, ergo iuramenta in materia definit, & consequenter iuramentum non obligat.

Et confirmatur haec rō, quia ut idem qd iuramentum sequitur qd promissione. Nam si promissio est mali ut nocui aut iniurie, aut ipeditu majoris bōi, aut iudicialis alterius, qd promissio non obligat, iuramentum non obligat, iurum obligat.

Et confirmatur, quia sicut confirmatione dicit nihil dat, sed firmatur uita confirmatione promissi non promittit, sed efficit firmitas promissi. Ac per hoc quemadmodū si donatio fuisse inutilida, confirmatione non faceret ea utilitatem si promissio fuisse inutilida, iuramentum confirmatione non facit esse utilidā, & sic sequitur id est qd pri.

Ad evidenter huius qd scientiam est, qd iuramenta coacta, seu ex me, ex tripli capituli pnt confiderari, ex parte iuramenti, & ex parte cogentis, & ex parte materia. Et si considererent ex parte iuramenti, obligatoria inuenientur: quia non est ibi uolentia simpliciter, sed mitta, que ut dicitur in 3. Eth. licet hec aliquid de insolentia, constitutu in uoluntarium omnib; consideratis, ut pater de propria mercede in mare tempore tempestatis: nec in hoc aliquis est difficultas. Si uero considereretur ex parte cogentis, non sunt obligatoria: qm in iuste cogendo non meretur sibi obseruari iuramenti, ad qd cogit, sicut nec simpliciter promissione, ad quam cogit. Si autem considereretur ex parte materiae, tunc oportet fini subiectam materiam dicere. Sicut materia est actus iuratus, iuramenti est obligatorium. Et si materia non est actus iuratus, iuramenti non est obligatorium, quia uergeret in deteriorē exitum: qm actus iuramenti promissus oportet qd fit licitus, ac p hoc bonū moraliter in individuali, cōnīctio deinceps in indifferensi in insufficiencia. Et si caret in individuali heccessitatem, aut pia utilitate, odiolus, ac per hoc non licitus est. Ois autem actus bonus moraliter, alius uirtutis est actus: qm uirtus est, quia bonum reddit hincem, & actus eius bonum, ut dicitur in 2. Eth. Qd ergo actus qui materia est iuramenti, non est actus iuramenti, iuramenti uergit in deteriorē exitum, qui obligaret ad actus otiosum fatem. Et quia haec sola cau sufficit ad irritū reddendū iuramenti, & cōs est dū coactis, qd spontaneis iuramenti, iō pē sandū a cōs. Et ut in proposito cōs examinetur materia, quia coacti huiusmodi iuramenta coacta sunt de actu, qui est redemptio uexationis proprii: ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis. Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius uirtutis est actus, nisi ut induit formam redēptionis.

Et sic si redēptionē uexationis proprie, ut in cōs proposito, incidēs in latrone p̄mitte ei cōs ducatos pro tua fia & cōs. Et si coactum est, qd in hīmō promissione non cadit sub promissione donare latroni, aut usurario, & hīmō cōs uoluntate solū exhibere exteriori actu in illius putente, cōs qd hoc sufficit ad redēptionē uexationis. Itē aut actus, qui efficit exhibere cōs latroni, aut usurario, nullius u

sequeretur, quod postquam homo evasit periculum uexationis, non tenetur solvere redēptionem promissam cum iuramento præterita uexationis uerbū gratia. Ioannes et in iusti capti uis, & occidens, nisi det centum, promittit sub iuramento detentori, dare sibi centum si eum liberet. Liberatur sub hac fide, & redit ad partes proprias?

ubi non timet amplius uexari.

Nunquid tenebitur dare centum?

¶ Quoniam ita solutio si fiat, non erit re dēmptio uexationis, quoniam uexatio p̄c̄ terita non est uexatio sicut nec homo mortuus est homo.

¶ Secundum dubium auct. Quare simplex p̄missione redēptionis non obligat, & iuramentum obligat: cū utriusque materia auctus uirtutis sit unus & idem.

¶ Ad primum horū potest prima facie dicī, quod quia ceſſante uexatione ceſſat re

dēmptio illius, & ceſſante forma redēptionis ab actu exhibendi centum, actus ille illicitus est, quia habet speciem mali, quia nocuus spiritualiter proximo multipliciter, & quia prodigalitatis actus est expendere quando, & quare non oportet, con sequenti iuramento non obligat. Et quod iura, & doctores, dum dicunt quod iuramenta ita obligant, intelligi debent, stante forma redēptionis, ita quod quadum actus iuratus habet rationem redēptionis, tandem obligatur ista ex iuramento: cū autem non habet rationem redēptionis, non tenetur, quia actus ille nō est materia iuramenti, nisi sub sua forma. Et propterea quotiescumque ceſſauit uexatio, & periculum, non obligatur amplius. Hoc tamen dictum, licet sit uerum quod ad maiorem, scilicet quod ceſſante forma redēptionis, ceſſat materia talis iuramenti, falso ramen subsumit, scilicet quod exhibitor ita non fiat sub forma redēptionis. Tum quia actus fit sub forma qua iuratus est: ceſſat autem quod est iuratus sub forma redēptionis: ergo exercetur, quando cuncte exercetur, sub forma redēptionis, inchoata in iuramento, confundenda in exhibitione: & cum dicitur, Uexatio non est, ac per hoc non potest redimi, dicendum est, quod quia uexatio sicut, & redēptionis est iam inchoata olim quando erat uexatio, dum iuramento promissa est, ideo conceditur, quod iste actus non habet nouam formam redēptionis, sed antiquā, sub qua coniungandus est. Hac enim ratio concludit, quod non est noua redēptionis sed non quod non fit actus sub inchoata ī iurando redēptionis forma. Tum quia iuramentum huiusmodi promissoribus ideo exigunt, & apponunt, ut Deus ipse inuocatus in taliem confundanda promissoris habeatur ueluti fiduciator, alioquin nec determinat nec iurarius relinquenter promissore sub sola iuramenti fide absque pignore, & alia fiduciacione, quod uel quam oporteat promissorum illum redimere. Vnde sicut iniuria fieret fiduciatori homini si non adimpleretur promissum: ita iniuria fit Deo, si non impleretur promissum. Et hoc sacris canibus facit confrat, & communis proborum hominum conceptionis, qua perhūs estimaretur, qui huiusmodi promissa, per non men Domini non adimpleret.

¶ Ad secundum uero dubium dicitur, quod quia promissio homini fit non intuitu actus uirtutis: sed sub ratione utilis, quamvis debet uirtutis esse ille actus utilis illi, cui promittitur, & actus redēptionis non est utilis secundum peritatem illi cui promittitur, ideo promissio non obligat illi siue fit coacta, siue non. Et de coacta quidem habes in litera, de non coacta habes in dicto capitulo. Debtores, ubi dicitur, quod licet promiserint solvere usuras, non tamen sunt cogendi ad hoc, nisi iurauerint. Iuramentum uero promissorium, quia respicit actum sub ratione boni, & ueri, hoc est, ut bonus quod iuratur, fiat uerum in executione, ideo obligat ad actum redēptionis, qui est bonus ut exit ab agente, quamvis sit malus in recipiente.

¶ Ex his ergo ad principalem questionem dicitur, quod iuramenta promissoria tam coacta, quam uoluntaria, si habent materiam bonam moraliter, obligant in foro conscientia. Errato est, quia seruata non declinant in peiorum exitum. Vnde quod ad obligationem in foro conscientia non est recurrendum ad voluntariū mistum, uel purum, sed ad materiam, ut declaratum est.

¶ An autem sit differentia inter ita iuramenta in hoc, quodsta metu cadente in constantem, obligant ad ueniale tantum, si-

econtra super rem, quam aliquis iuramento firmavit. Tenetur enim aliquis, ut faciat uerum esse id quod iuravit, alioquin deest ueritas iuramento. Si autem est talis res, quae in eius porestate non sicut, deest iuramento discretionis iudicium: nisi forte quod erat ei possibile, quando iuravit, reddatur, ei impossibile per aliquem euentum;

puta, cum aliquis iurat se pecuniam solutum, quae ei postmodum uel furto subtrahitur. Tunc enim uidetur excusus esse a faciendo quod iuravit, licet te-

neatur facere quod in se est, si

ne autem tali metu obligant ad mortale, quatenus ut Panor, in c. si nō extra, quatenus tenentes talis differentiam pro uera, quia metu c. Verum, dicitur, quod tales si non iuraverint, ob hoc sunt tamquam pro mortalitate.

¶ cut. * etiam supra, circa obligatio nem uoti diximus. Si uero si quidem possibile fieri, sed nō debet, uel quia est per se malum, uel quia est boni impedimentum, tunc ueritas iuramento deest iustitia. Et iuramen-

tum non est seruandum in eo casu, quo est peccatum, uel bonum pedititum: secundum. n. * Aug.

G utrumque corum vergit inde-

riore exitum. Si ergo dicendi est, quod quicumque iurat aliq-

fe factum, obligatur ad id factum ad hoc, quod ueritas im-

pletatur, si tamen alii duo comites adsint, scilicet, iudicium, & iustitia.

H ad diuinæ animaduersionis iudicium, quod canonici iuri. Communicant ergo omnes propter hoc, quod si habent actum nimis pro nimis mortale in foro conscientia.

¶ Ad primam autem obiectioνem dicitur, quod procedit ex malo intellectu litterarum. Primum est, ut iuramentum duplice promissio super eadem matuta, per Deo exhibita. Et hic sensus est, quod si uerum haec procedit obiectio cum prima confirmatione, quod si promissio est facta duobus hominibus, uero potest remittere ius alterius, quando minus habet, uis Dei. Alter sensus est, quod si uerum haec procedit ex duplice capite, Deo fallax, & nomine sensum non tenet, neque quia in item de seruare intelligitur, qui de misi proportione ego uolui. Nec oportet sollicitum esse de millo non seruato, quia ex quo multi incolunt, & quae obligant iurantem ut reddat Deo suu numerum, potest remittere ius alterius, quando minus habet, uis Dei. Alter sensus est, quod si uerum haec procedit ex duplice capite, Deo fallax, & nomine sensum non tenet, neque quia in item de seruare intelligitur, qui de misi proportione ego uolui.

I ergo ex parte & in parte, & quae obiectio ab aliis sentitur, & quae obligant iurantem ut reddat Deo suu numerum, potest remittere ius alterius, quando minus habet, uis Dei. Alter sensus est, quod si uerum haec procedit ex duplice capite, Deo fallax, & nomine sensum non tenet, neque quia in item de seruare intelligitur, qui de misi proportione ego uolui.

K ¶ Ad secundam autem confirmationem folia la, & dicitur, Eccl. nullum iuramentum habet materiam uiru fam, statu iuramenti, statu de iuramento, & ceterum illi in iuramento, sed praebi soluto a iuramento succurso. Contra iuramenta Eccl. magis recipiuntur, hoc est, in item de metu factum fuerit iuramentum, quia metu factum est, & pari ex parte materiali, redēptionis, Eccl. cogendum dicitur, qui non ex parte in dīcap. Debtores, extra, de invenienti re usuras, quod nihil aliud est, quam remittere irritando dicitur iuramento coacta, ut in metu factum cauta fuit, cap. Abbas, Et propter publici curam habet, & ad ipsum proferuntur nos a coactiōibus allorum. In eum respondeat, non bono nocere, lex irritando coacta, ut in dīcapitulo. Si uero, quod si uerum est, prefatis prelato uice Dei petentibus, rat ad sati faciendum, quoniam in re iuramento, & pralatu ex causa rationabilis invenire, & pralatu ex causa rationabilis invenire, & trahat, dum relaxando iuramentum, quod in bono communi proinde, & fideliter faciat, cem mali, & majoris boni impeditum. Et Alexander Papa 15. quicq. cap. 1. Si uerum est, que sunt coacte, non excent de ueris iuramentis, eaque puritate, adlera & cetera. Et proculdubio uirage simili ceterorum ad relaxandum. Sed aduerterendam dicitur, mini blasphemiam, aut eccl. compa-

ite caput apud infideles pro redmenda vita sub iuramento promitteret decem milia ducatorum &c. et non effet ei relaxandum iuramentum tantum ab infidelibus, ne nomini blasphemaretur ab infidelibus, & simile est in similibus. Et quemadmodum non semper lunt relaxanda talia iuramenta, ita non demper egerat relaxatio-

ne, quando scilicet huiusmodi consummatio redemptio propria uexationis minime prejudicari est bono aliorum spiritualium, ut tempore mortis iurauit se esse sua confusurum. Ecclesia cui praeest, & endenter contexit de danno spirituali ouium ex talis confessione, non tenetur sic se redimere propter iuramentum, immo iurando peccavit, promittendo actum malum pro sui redempzione, quia non sicut factenda nec permittenda malorum, ut euemiant bona. Et simile est in omnibus, quando actus promissus est illatus ex circumstantiis adiunctibus, licet ab soluto fit licitus, ut in exemplo dato de renuntiatione apparet. Stant ergo ista duo simul, & quod coacta iuramenta obligent coram Deo, & quod Ecclesia relaxet ea rationabiliter potius alia communicatione.

Ad secundum rationem principalem tendentem ad hoc, quod in iuramento promissorio coacto non saluator materia iuramenti, scilicet actus iuratus, iam patet responso, quia saluator actus iuratus, scilicet redemptio proprie uexationis renuntiando, vel tando, & siquid est aliud eiusmodi enim talis actus, ut dictum est, charitatis. Nec oblitus, quod sit spiritualiter nocuus proximo, & qualibet malitiae cogentium, quoniam hac omnia non habet actus iste, in quantum actio, ut scilicet exit ab agente, sed in quantum passio, hoc est, ut recipitur a paciente. Et confidere hinc ad habentem publici boni curam spectat, qui propterea relaxat iuramentum, & non ad personam oppresam, cui fatum est redimere.

Ad ultimam denique rationem principalem de promissione defensae dicitur, quod promissio & iuramentum promissorium, habet quidem causam materiam, sed non sub eadem ratione. Nam quia promissio alien fit, respicit actum in ordine ad alterum: iuramentum vero, quia de propriis etiam fieri potest, respicit actum eundem absolute, ut dicumque habeat rationem actus iuratus. Et hinc fit promittens latroni cum iuramento redimere uexationem suam dando illi centum, habeat iuramentum obligatorium, promissione autem non. Nam latroni non tenetur feruare promissum, sed propter diuinum testimonium tenuerit consummatae caritatis actum in fauorem suum, non latronis, sancte inchoatum. Solus ergo distinguendo, & dicendo, quod promissione mediat inter iuramentum & materiam, intelligatur duplicitas. Vno modo, quantum ad rem, que iurando promittitur, & sic est. Alio modo, quod ad rationem, qua res promissa sub iuramento cadit, & sic non est iurum uniuscuiuslibet, ut declaratum est. Expropreterea fit, quod desit ius promissionei, quia deest illius ratio & non definit ius iuramenti super codem, quia non deest illius ratio. Deficit siquidem materie ratio, quia subdatur promissione obliganti huic homini cogenti, non tamen deest eidem materie ratio, quia subdatur iuramento, ut declaratum est. Et per hac partem responso ad primam confirmationem.

Ad secundum autem, quod confirmatione nihil dat, dicitur, quod confirmatio cadens super uno & eodem actu secundum omnino eandem rationem, nihil aliud facit nisi firmatatem: sed confirmatione cadens super eodem actu, secundum tamen aliam rationem, ex hoc ipso firmat actu eundem secundum aliam rationem. Et sic est in propposito, ut declaratum est.

In eadem responso ad tertium, dubium occurrit, Quomodo iuramentum non de denuntiando, est contra publicam iuritatem, cum denuntiatio ordinetur ad medelam peccantis, &

non ad publicam iustitiam, nec proprium commodium denuntiatur. Etaugetur dubium, quia pauci dispensum in proposi-

to, non sperat correctionem eius, qui eum coegerit, nec mouetur propter bonum coactoris, sed proprium.

¶ Ad hoc dicitur, quod quia denuntiatio ordinatur ad publici officij exercitum, primarius autem finis officij publici, est bonum publicum: ideo denuntiatio etiam ordinatur ad commune bonum. Vnde maxime tenetur denuntiare praefatis criminibus, quae sunt in damnum spirituale, vel corporale multitudinis, ut feminantes haereses, & proditoris patris, & huiusmodi.

Quod autem dicitur, quod accusatio ad bonum publicum, denuntiatio verò ad bonum peccantis intendit, intellegendum est quo ad principales terminos, non quod ad viam, hoc est, publicum officium, quod tam denuntiator, quam accusator implorat sic,

quod accusatio ad bonum publicum principaler, ut terminum ordinatur; denuntiatio vero ad bonum eius qui errauit principaler ordinatur.

Acculare, nisi propter tenetur quandoque propter publicum: denuntiare autem propter priuatum, & ultra hoc quandoque potest denuntiare, etiam si non tenetur. Speciat ergo ad publicam iustitiam denuntiatio propter bonum communem, sive propter bonum priuatum fiat: quia ad publici officij iustitiae exercitum ordinatur. Vnde licet pauci dispensum non speret correctionem coactoris, sperat tamen semper tria. Primum est, commune bonum, quod fit compellendo coactores ad restituendum, vel coercendo eos publica potestate. Secundum est, quod coactor relevabitur ab onere restituendi de cetero, ac per hoc facilius conuerter poterit. Tertium est, proprium subuentio de fibi debito: vnde iuramentum tale absoleto est nullum, quia eius materia est negatio actus opportuni ad publicam iustitiam, mihi etiam villem.

¶ In responso ad quartum eiusdem septimi articuli, dubium occurrit, An iuramentum dolose factum, scilicet sine intentione feruandi, obligat feruandum. Et est ratio dubius, quia author in litera dicit, quod debet iuramentum tale feruari. & Iudiciorum, ut haberet vigescimaeunda, questione quinta, capitulo. Quacumque plus dicit, scilicet quod Deus iuramentum faciat, sic illi cui iuratur intelligit. Multi autem doctores in hoc conuenient videtur, quod iuramentum factum non cum animo licet obligandi, non obligat.

¶ Ad hoc dicitur, quod cum quæstio hæc locum non habeat, nisi in iuramento promissorio, ex natura promissorij iuramenti veritas deducenda est. Sunt igitur in promissorio iuramento tria extra, & tria intus, scilicet in animo. Est siquidem exterior ipsum iuramentum, est & promissio, & hec duo in presenti, quando scilicet iuratur, sunt. Est & obseruatio, in futuro tamen. Interius autem in animo iurantis tria sunt, scilicet animus ad iurandum, animus ad promittendum, animus ad obseruandum. Hæc namque omnia clare patent in promissorio iuramento, si iuramentum, & non magis per iurium, est iniunire. Quocirca tripliciter contingit ex defectu debitis intentionis iurare. Primo, si deficit solum animus ad obseruandum. Secundo, si cum hoc deficit etiam animus ad promittendum. Tertio, si cum his deficit etiam animus ad iurandum. Exemplum primi patet in his, qui profitentur religionem etiam cum iuramento, ut habeant vnde luxuriose vivant. Exemplum secundi patet in his, qui licet iurant se facturos, in corde tamen non promittunt, sed mendacibus verbis simulant se promittere. Exemplum tertij est in his, qui, licet ore proferant verba iuramenti fibi nota, non intendunt tamen iurare, sed mendacibus verbis simulant se iurare. Vnde significat singulos modos huius dolosi iuramenti discutiendo, dicamus, quod si primo modo iuretur, scilicet cum animo iurandi, & promittendi, sed non obseruandi, iuramentum proculdubio obligat ad obser-

Secunda Secunda S. Thomæ. FF. vandum.

uandum: quia defectus animi ad obseruandum non excludit uerbum iuramenti, sed rectitudinem intentionis. Si uero iuretur cum animo iurandi, sed non promittendi, nec obseruandi, qui buldam uideret, quod iuramentum non obliget, quia animam obligandi se non habuit, quia obligatio iurandi ex animo est.

Et confirmatur per

illud Gregorii uigesimali secundas questione quinta capitulo. Humana aures, ubi dicitur, quod diuina iudicia talis foris audiunt nostra uerba, qualia ex intimes proferuntur. Quia ergo ex corde non proferuntur animo obligandi, sequitur, quod non obligent.

¶ Præterea. Iuramentum promissorum nihil aliud est, quam promissio firmata iuramento. Vbi ergo nulla est promissio, licet sit promissionis similitudo, nullum est iuramentum promissorum, & consequenter non obligat ad obseruandum.

Sed si diligenter contemplati fuerimus, inueniemus, salutis ueritatem reuerentia, falsum esse quod dicitur, & in multis a ueritate alienum. In primis alienum a ueritate est quod supponunt, scilicet quod obligatio possit separari a iuramento, quia si in potestate hominis sit iurare, & non obligari ex iuramento: hoc enim falso est constat in iuramento assertorio. Oportet namque si iuratur, obligatio nem ad eis ad dicendum uerum: Et proportionatiter est apud perspicaciter speculantes in iuramento promissorio. Nam quia iuramentum promissorum, ut ex dictis patet, includit duas ueritatis. assertiorum praesens promissio, & executoriam futura obseruationis: super utramque uero, cadit iuramentum promissorum, quod nunc promittit, & quod in futuro exequitur: idcirco iuramento promissorio duplex obligatio inseparabiliter annexa est, una respectu praesens promissio, & altera respectu futura obseruationis. Ac per hoc sicut non est in potestate iurantis separare a iuramento obligationem ad hoc, & in præfecti uero promittendi, ita non est in potestate eius separare ab eodem iuramento obligationem ad hoc, ut in futuro uero exequatur. Alienum deinde a ueritate est, quod obligatio iuramenti ex nostro animo: & namque ex natura ipsius iuramenti obligare. Alienum denique a ueritate est, non progredi ex intimes cordis tales obligationem, quoniam ex hoc ipso, quod haber animu iurandi, oportet, uelut nolit habeat animum fe obligandi, quia obligatio a iuramento inseparabilis est, per intellectum ab lique contradictione non minus, quam esse difficultabilem ad hominem. Alienum demum a ueritate est, quod abi nulla est promissio, nullum sit iuramentum promissorum. Oportebat dicere, Vbi nulla est, nec esse debet promissio, ibi nullum est iuramentum promissorum: sed si promissio non sit ex dolo, debeat tamen esse, & iuramentum interuenit, ibi est iuramentum promissorum, obligatorium ad promissionem in præfecti, & executionem in futuro. Alioquin iuramenti uis perire, & iuramentum simul esset, & non esset quia non obligat, non est: & si est obligat: in proposito autem esset, & non obligaret, ac per hoc esset, & non esset.

Dicendum est ergo, si iuratur animo iurandi, licet non promittendi, nec obseruandi, tenet iuramentum non solum in foro iudiciali, sed in foro conscientiae, & obligat ad obseruandum. Et ratio est, quia sub iuramento promissorio continetur futura execilio duobus modis, scilicet in sua causa, quæ est promissio praefixa, & in seipso, quod scilicet ponatur in else tempore futuro. Et primum horum patet manifeste, secundum uero probatur ratio ne, & autoritate. Ratio est, quia si iuramentum caderet super executionem in sua causa tantum, iuramentum promissorum nūquam uiolaret ex defectu executionis, quod est manifeste falso. Probatur sequitur, quia sensus iuramenti promissori esset, iuro me promittere. Qui enim iurat se promittere, iurat executionem promissio in sua causa tantum. Tale autem iuramentum, si iuro me promittere, non obligat nisi ad ueritatem assertorium, scilicet, quod uerum sit me promittere, ut patet. Ac per hoc si sic iurans in ueritate promisit, consummatum opus iuramenti. Et si postmodum penitet promissio, & non feruant, non est periu-

lus: quia non iurauit se feruatur, sed se remen- uerum. Et sic nullus erit perius ex defectu iuramenti promissori: immo, si recte impedita est, quod nullum iuramentum erit promisum: sunt assertoria. Et accidit hic error, quia non multum excusat.

tra officium nonnumquam promissum soluere sacramentum, sicut Herodes qui necem loanis præstauit, ne promissum negaret.

A D TERTIVM dicendum, g in iuramento quod quis coactus facit, duplex est obligatio. Vna g dem, qua obligatur homini, cui aliquid promittit, & talis obligatio tollitur per coactionem: quia ille qui uim intulit, hoc meretur. Alia autem est obligatio, qua quis Deo obligatur, ut impleat quod per nomen eius promittit. & talis obligatio non tollitur in foro conscientiae, quia-

non obseruatur omitendo executionem, nec curritur: sicut si non feruant omittendo præceptum periuirum incurrunt. Pater igitur quod iuramentum obligatum uim habet ex natura sua, & in misericordia ut affert, quod includit habere in ueritate in sua causa: & ad executionem in seipso in futuro. Et proprieza ei omittit fuit primum. Collegetur non sequitur quod omittendum sit executio, sed potius quod primo malo adiutor fons de in futuro executionem. Authorizes et S. Thos respondebat ad primum, ubi clare habet hanc ueritate executionis in sua causa, ut in seipso ter simplex uerbum de futuro, & iuramentum manefat et ad illud sufficit ueritas futuri in causa, ut hoc exigatur ueritas futuri in tempore: quia homo ut faciat esse uerum id quod ueritatis breui?

¶ Ex quibus patet solutio obiectionis in communi bene dicatur in litera, quod iurans in dolorem secundum fanum intellectum miscet bene dixerit. Id quod dolorem iuramentum, sicut ille cui iuratur, enim Deus faciens, obligat. Si autem tertio modo iuratur, fine animo obseruandi, fine anno promittit, tunc nulla est obligatio ex iuramento, in foro conscientiae absolute: quia nullum dolorem, sed in apparentia tantum. Dicit autem in positione scandalis iudicis, ut patet ergo, teneat in foro conscientiae iuramentum exteriori, ne scandalizet, quantum est, ut feruari iuramentum. Neque enim nescierit, ut non ex animo iurasse, sed dicipti ipsi illaqueant.

I In eadem respondebat ad quorum dubitationem coacte aliqui simulacris uerbis, animo non adimplendi, peccet mortalius si uerbo, quam si quicunq; scriperint quod non, si habet intellectum, mente conditionem pura. Si deobeyit, pura, in troni centum aureos, in mente tamen falso, ut falsus, & non aliter. Et afferunt, quod item respondebat Hieronymi. In oppositorum autem quod dax eff mortale.

¶ Ad hoc dicitur, quod hic est opus duplicitatis, de uerbis que in huiusmodi iuramentis sunt falsa, aut sunt falsa, aut sunt plures sensus habentur, in alio falso, aut absoluere uera, sed si credibili diens alium sensum, non uerum accipere. Secundum autem est, quia aut est fermo in materia prædicta, uenditiones, actus iudicii, & iniurias, quam prædictio, & tunc dicitur, quod si falsum, si uerba sunt falsa, tale iuramentum est prædictum, & ratio est, quia ibi est mendacia iuramenti, ibi est falsa uocis significatio, cum sensus

ramento firmata. Vnde 22. q. 2. c. In dolo dicit Aug. In dolo iurat, qui alter facturus est, quam promittit. Vbi Gratianus in lectione capitulo exponebat, dicit: Ille in dolo iurat, aut mendaciter promittit, in cuius mente est non sic se facturum, ut promittit. Nec excusat propter implicatam subauditionem in mente retentam, quoniam huiusmodi subauditio non excusat, quia sit falsa vocis significatio cum intentione fallendi. Illam autem intelligit sihi promitti, quod inde non promittere intendit. Et breuiter habetur pro unius intentio regula, quod mendacio incurriente, semper iuramentum est mortale. Et quia obcumque deficit animus promittendi, per obseruandi in iumento, intermissione mentis, ideo tempore mortale. Vbi autem deficit etiam animus iurandi, & formaliter exterioris iuramenti appareret, iuramentum, mortale quod peccatum est.

A D Q U A R T U M Dicendum, quod quando non est eadem iurantis intentio, & eius cui iurat, si hoc prouenit ex dolo iurantis, debet iuramentum gis debet damnum temporale suum iurare, quam iuramentum uiolare. Potest tamen repeterre in iudicio quod soluit, vel praetato denuntiare, non obstante quod contrarium iurauit, quia tale iuramentum vergeret in deteriorem exitum, est enim contra iustitiam publicam. Romani autem Pontifices ab huiusmodi iuramentis homines absoluereunt, non quasi decernentes huiusmodi de iuramento non esse obligatoria, sed quasi huiusmodi obligations ex iusta causa relaxantes.

E T R A H E C T U M . Quia ex iure exteriori iuramentum applicatur mendacio, quod in materia omnino contraria iuramento tam interiori, quam exteriori. Sicut si quis non animo colendi, sed solo actu exteriori, colet idola, ut de Marcellino dicitur, peccat mortali, qui actum exterioris cultus applicaret cui non debet, ita in profundi adiutorio iuramenti, qui est actus laus, applicaret materie contrarie, scilicet mendacio, dum diceret, Deus est mihi testis, quod faciam, & non intendit facere. Et enim hoc exhibere Deo in reuentiam coram hominibus, quibus mendacium manifestum fieri debet in non obseruando. Et scriptum est, Quiscumque me crucibut coram hominibus, hunc & filius hominis crucibut coram angelis Dei. Si uero non interuenient uerbis, sed plures sensus habentia, & in uno uera, & alio falsa, & ueritate intenduntur in sensu quo sunt uera, si non est in iudicio, aut materia prajudiciali, quamvis sit intentio ut audiens fallitur, absque peccato mortali fitiale iuramentum, quia ueritas & iustitia adiungit, licet discretio deficiat, quoniam non debet diuinum testimoniū nisi immisceri, quasi duplicitibus. Si autem articulo composita uerba dicuntur, cum iuramento uera quadam, sed non penitentibilia ab audiente nisi fallo, cessante praedictio iuris, & hominis, absque peccato fieri potest, quoniam contingit huic iuramento omnes tres adesse comites, cum scilicet ex rationabili causa fit. Nec obstante uerba fidori allata, scilicet per ueritatem, quoniam intelligenda sunt, quando falsa, aut praedictio falsa fuit, quoniam dolosa sunt tunc.

A D O B I O N E M A U E M A U E M I N P R I N C I P I O A L L A T A M , quia simulatio est licita, dicitur, & accipiendo simulationem pro mendacio falso est, quod quandoque fit assumendum accipiendio autem large pro fictione, potest, quandoque afflui. Hoc autem secundum modum dicit interior in q.d. simulatione author, quod Hieronymus simulationem acceptit, nostro autem cau manente constitutum mendacium.

E X hinc autem in totu. iuris de iuramentis coactis, & simulatis discussis paces, quod si quis animo evadendi iurat redire ad carcerem, in foro conscientie tenetur redire ad carcere, quantumcum in iuris iuramentum sive iniuste, sive iuste patiatur. Et ratio in proximis est, quia materia est licita, & sancta. Nam uelle pati iustum, & pati iniustum, sanctum est: materia autem existente sancta, iuramentum non perdit vim uolum obligatoriam, ut patet ex dictu Nectari, qua afferuntur in oppositum a quibusdam, extra de his que metus causa c. i. & 3. q. i. c. Lotarius, aliquid probant in contrarium, sed iuramenta metu facta in foro judiciali tractant. Et hoc particulariter fit scriptum, ut de similibus idem intellegatur.

Sed relata circa discussum materiam adhuc dubitationes duas.

Prima est, An iurare super uero cum animo non iurandi, fit peccatum mortale. Secunda est, An iurare cum animo se non obligandi, sit interpretandum pro iurare cum animo non

iurandi, non in notitia eius singularis, scilicet, quod ille habet animum iurandi, in quo fallere non excedit limites peccati uenialis.

¶ In oppositum autem est, quia ueritas sermonis deber est comes iuramenti, & si desit in materia iuramenti, hoc est, in eo, quod

seruari secundum sanum intellectum eius, cui iuramentum praestat. Vnde * Idor. dicit. Quicumque arte uerborum quis iurat, Deus tamen qui conscientia testis est, ita accipit, sicut cui iuratur intelligit. Et quod hoc intellegitur de dolo iuramento, patet per id, quod subditur, duplicitus reus fit, qui & nomen Dei in uanum assunxit, & proximum dolo capit. Si autem iurans, dolum non adhibeat, obligatur secundum intentionem iurantis. Vnde * Grego. dicit uigesimalis de primo Moralium. Humanæ res talia uerba nostra iudicant, qualia foris sonant. Diuina uero iudicia talia foris audiunt, qualia ex intuisis proferuntur.

C O M M E N T A R Y U M . Dicendum, quod quando non est eadem iurantis intentio, & eius cui iurat, si hoc prouenit ex dolo iurantis, debet iuramentum que peccatum est.

E T R A H E C T U M . Ratio est, quia ex iure exteriori iuramentum applicatur mendacio, quod in materia omnino contraria iuramento tam interiori, quam exteriori. Sicut si quis non animo colendi, sed solo actu exteriori, colet idola, ut de Marcellino dicitur, peccat mortali, qui actum exterioris cultus applicaret cui non debet, ita in profundi adiutorio iuramenti, qui est actus laus, applicaret materie contrarie, scilicet mendacio, dum diceret, Deus est mihi testis, quod faciam, & non intendit facere. Et enim hoc exhibere Deo in reuentiam coram hominibus, quibus mendacium manifestum fieri debet in non obseruando. Et scriptum est, Quiscumque me crucibut coram hominibus, hunc & filius hominis crucibut coram angelis Dei. Si uero non interuenient uerbis, sed plures sensus habentia, & in uno uera, & alio falsa, & ueritate intenduntur in sensu quo sunt uera, si non est in iudicio, aut materia prajudiciali, quamvis sit intentio ut audiens fallitur, absque peccato mortali fitiale iuramentum, quia ueritas & iustitia adiungit, licet discretio deficiat, quoniam non debet diuinum testimoniū nisi immisceri, quasi duplicitibus. Si autem articulo composita uerba dicuntur, cum iuramento uera quadam, sed non penitentibilia ab audiente nisi fallo, cessante praedictio iuris, & hominis, absque peccato fieri potest, quoniam contingit huic iuramento omnes tres adesse comites, cum scilicet ex rationabili causa fit. Nec obstante uerba fidori allata, scilicet per ueritatem, quoniam intelligenda sunt, quando falsa, aut praedictio falsa fuit, quoniam dolosa sunt tunc.

A D O B I O N E M A U E M I N P R I N C I P I O A L L A T A M , quia simulatio est licita, dicitur, & accipiendo simulationem pro mendacio falso est, quod quandoque fit assumendum accipiendio autem large pro fictione, potest, quandoque afflui. Hoc autem secundum modum dicit interior in q.d. simulatione author, quod Hieronymus simulationem acceptit, nostro autem cau manente constitutum mendacium.

E X hinc autem in totu. iuris de iuramentis coactis, & simulatis discussis paces, quod si quis animo evadendi iurat redire ad carcerem, in foro conscientie tenetur redire ad carcere, quantumcum in iuris iuramentum sive iniuste, sive iuste patiatur. Et ratio in proximis est, quia materia est licita, & sancta. Nam uelle pati iustum, & pati iniustum, sanctum est: materia autem existente sancta, iuramentum non perdit vim uolum obligatoriam, ut patet ex dictu Nectari, qua afferuntur in oppositum a quibusdam, extra de his que metus causa c. i. & 3. q. i. c. Lotarius, aliquid probant in contrarium, sed iuramenta metu facta in foro judiciali tractant. Et hoc particulariter fit scriptum, ut de similibus idem intellegatur.

Sed relata circa discussum materiam adhuc dubitationes duas.

Prima est, An iurare super uero cum animo non iurandi, fit peccatum mortale. Secunda est, An iurare cum animo se non obligandi, sit interpretandum pro iurare cum animo non

iurandi, non in notitia eius singularis, scilicet, quod ille habet animum iurandi, in quo fallere non excedit limites peccati uenialis.

¶ In oppositum autem est, quia ueritas sermonis deber est comes iuramenti, & si desit in materia iuramenti, hoc est, in eo, quod

mini detrimentum aliquod afferatur: quia in nullo homo laeditur, nisi in notitia eius singularis, scilicet, quod ille habet animum iurandi, in quo fallere non excedit limites peccati uenialis.

¶ In oppositum autem est, quia ueritas sermonis deber est comes iuramenti, & si desit in materia iuramenti, hoc est, in eo, quod

L. 2. de sum iuratione, quia scilicet iuratio ipsa est sua media.

mendacium, magis est mortale.

¶ Secundi autem du

bii ratio est, quia in

tendens se non obli-

gare, intendit quic-

quid annexum ne-

cessario est ad hoc

, quod est se non obli-

gare: sed ad iurame-

tum cum animo non

obligandi annexitur

necessario animus

non iurandi, ergo in

ratio cum animo non

se obligandi, inter-

pretandum est pro iu-

rire cum animo non

iurandi.

¶ In oppositum au-

tem est, quia men-

tions in uno non est

interpretandum mentiri in duo bus: sed iu-

rans cum animo se non obli-

gandi, mentiri in materia iuramen-

ti. Comit enim quod iurare cum animo non iurandi, est mentiri in ipsa iuratione.

¶ Ad evidenter primi dubii sciendum est, quod in hac quæ-

sitione non est difficultas ex parte materiae, quia supponitur,

quod uerum dicatur, & iuratum: sed ex parte ipsius actus iurandi, in quo mendacium inuenitur, quia iurat uerbo, & non mente.

Et propterea oportet ex parte mendacii uidere si sit perni-

ciosum: apparent enim quod non, quia mente nō, dum dicit

Deus est teutis, non attribuit aliud non competens Deo: quo:

niam uerum est, quod Deus est testis omnia ueritatis, sed attribui-

bit fibi pī, quod non conuenit, scilicet se inuocare in testem

Deum: in hoc enim mentitur, hoc in nullus inuiriā uidetur esse.

Sed si subtilius inspeximus, apparebit hoc mendacium

perniciōsum ex propria natura, quoniam directe contrariatur

fī iurationis: icilicet confirmationē ueritatis: ideo enim iura-

mus, ut ueritatem confirmemus, iurare namque non cum animo

iurandi, est confirmare, & non confirmare ueritatem. Nam quia

iurat actū exteriori, firmat ueritatem inquantum est ex spe-

cie actū exterioris: quia uero non iurat mente, non confi-

marit ueritatem. Vnde actus iste fit peruerlus in seipso, ut fibi pī

fit contrarius, est perniciōsus totū generi humano, utpote quan-

tum in se est, tollens a iuramento exteriori finem quare fit, scilicet confirmationē ueritatis. Et similiter, quantum ex se est ener-

uans fidem dāndam exteriori iuramento. Magis autem apparet

difficile perniciōsum huiusmodi factū iuramenti, considerando iuramen-

tum in ordine ad Deum. Nam si iurare, est ex suo genere illudere diuinū testimonio: quia ex actū exteriori inducit diuinū testimonium, & ex actū interiori differt inuocatione diuinū testimonii, quod nihil aliud uidetur, quam quadam diuinū testimonii illufo: & per hoc patet solutio obiectiōis in op-

positum. Nec put es me inimicorem superscripitorum, scilicet,

quod iurans fecum animo non iurandi, non ligatur, ac per hoc

non iurat. Cū enim homo fibi pī loquitur, non habet locum mendacium nec in materia, nec forma, sed sola ibi interne-

nit uana, & fatua prolatio illorum uerborum tamquam nihil si-

gnificatum, ita quod omnia uerba, etiam ipsa iuratio, materialiter proferuntur, & supponunt, nec contingunt haec personis fani

capitu in hoc.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod cū quis fatum fecum

fibipi iurat, cum animo se non obli-

gandi, iurare illud pro ua-

no habendum est: quia cum nulla sit ibi materia, quoniam uer-

ba quae dicuntur, materialiter sumuntur, iuramentum super ni-

hil proferuntur, ac per hoc indicare: sed cum quis alteri pro-

mitit, aut dicit sub iuramento cum animo se non obli-

gandi, iuramentum pro iuramento cum animo iurandi interpretan-

dum est. Et ratio est, quia in iuramento animus iurandi concir-

rit directe, & manifeste ipsi iuranti. Ac per hoc numquam inter-

pretandum est deesse animum iurandi nisi manifesta sit huius-

modi

Secunda Secunda S. Thomas.

FF 2 modi

Q V A E S T . I XXXIX.

modi intentio iuranti. Regulare siquidem ac naturale est, ut iurantes habeant animum iurandi. Et quoniam ex animo non se obligandi, non nisi indirecte, & occulite, sequitur intentio non iurandi: ideo ex animo non se obligandi non est interpretandum iuramentum, quod sit factum animo non iurandi. Quinimmo ex errore uidetur procedere animus iste non se obligandi, quia si putant posse se separare obligationem a iuramento.

¶ Et per hoc paret responsio ad obiectio-
nem pro contraria parte. Non enim qui cumque uult aliqd, uult omne necessario annexum sibi in-
cognitum, quod credit non esse annexum: immo, ex errore uult implieare contradic-
toria latencia apud eum.

¶ Super quest. octauage simonis articulū
octauum.

q. 88. art. 1.

A Narticu. 8. eiusdem 89. quæstio nota pro intellectu literaria. Primum est, quod in obseruacione tam uoti, quam iuramenti concurrunt duo, scilicet obseruatio uoti, uel iuramenti: & actus seruatus, qui promissus, uel iuratus erat, puta, dare centum aureos. Commune est autem uoto, & iuramento, quod ipsa obseruatio utriusque spectat ad religionem, quoniam ex diuino aliquo cauatur, ut in litera dicitur: & ad diuinum cultum ipse etat reddere Deo ta uota, quam iuramenta. Sed differentia inter uotum & iuramentum est quod ad actus seruatos: quia in uoto etiam actus seruatus est actus religionis, imperatus tamen. In iuramento autem actus seruatus reliquitur sua natura, & non est factus religiosis actus, ut in articulo quinto huius questionis dicimus. Secundum est, quod licet fidelitas & reuerentia, diuersarum uirtutum sint inter homines, ut patet ex distinctione uirtutum ordinatarum ad honorandum, & ad fidem seruandam, in ordine tamen ad Deum fidelitas, & reuerentia eiusdem uirtutis sunt, felicitas religionis. Decet enim ut que in inferioribus diuisa sunt, in superiori uniantur. Tertium est, quod dictum litteræ, scilicet, Omnis infidelitas irreuerentiam continet, si secundum subiectam materiam restringatur, scilicet respectu domini, clarum est. Maxima namque, ut in litera subditur, irreuerentia domini uidetur infidelitas ad eum. Si uero uniuersaliter ut sonat, intelligendam est, non caret scrupulo, cum fides etiam sit superiorum ad infinitos. Veruntamen uerificatur ratione contemptus anni: quia quicunque infidelis aliqui est, ipsum parvipendere uidetur, ac per hoc dehonore, quod ad irreuerentiam spectat.

ARTICULUS VIII.

Vtrum maior sit obligatio iura-
menti, quam uoti.

A D OCTAVUM sic procedi-
tur. Videtur, quod maior sit obligatio iuramenti, quam uoti. Votum enim est simplex promis-
sio: sed iuramentum supra promissionem adhibet diuinum testi-
monium. ergo maior est obligatio iuramenti, quam uoti.

¶ 2 Præt. Debilis solet perfor-
tius confirmari: sed uotum inter-
dum confirmatur iuramento, ergo iuramentum est fortius, quam uotum.

¶ 3 Præt. Obligatio uoti causatur ex animi deliberatione, ut supra dictum est: obligatio autem iuramenti causatur ex diuina ueritate, cuius testimonium inuocatur. Cū ergo ueritas Dei excedat deli-
berationem humanam, uidetur quod obligatio iuramenti sit for-
tior, quam obligatio uoti.

SED CONTRA. Per uotum obli-
gatur aliquis Deo, per iuramentū
aut obligatur aliquis interdū ho-
mini. magis autem obligatur ho-
mo Deo, quam homini. ergo maior est obligatio uoti, quam iura-
menti.

RESPON. Dicendum, quod utraq;
obligatio, scilicet uoti, & iuramenti,
cauatur ex aliquo diuino, alter
tamen, & alter. Nā obligatio
uoti cauatur ex fidelitate, quam
Deo debemus, ut scilicet promissum
solamus. Obligatio autem iuramenti
cauatur ex reuerentia quam
debemus ei, ex qua tenemur quod ue-
rificemus id, quod per nomen ei⁹
promittimus. Omnis autem infi-
delitas minus per aliquem alii
potest super hoc dispensari.

¶ 2 Præt. Juramentum promis-
suum inducit ad utilitatem, cui
potest promissio: sed ille, ut vide-
tur, non potest relaxare, quia ei
contra reuerentiam diuinam, ergo
multo minus per aliquem alii
potest super hoc dispensari.

¶ 3 Præt. In uoto quilibet episco-
pus potest dispensare, exceptis quib-
dani uotis, quia ioli Papa re-
feruantur, ut supra * habitum est.
ergo pari ratione in iuramento, si
est dispensabile, quilibet episco-
pus potest dispensare: quod tamē
uidetur esse contraria. non ergo
uidetur quod in iuramentopoli-
K sit dispensari.

quia est Dei uicarius, & non est uicinus illius, super eum, ut posse illum rebus suis præsumi, non est proper defectum potestatis ipsius, acumen, sed ex natura contractus uirum fidei, nem & hominem. Quocirca cense præsumi, ita iuramenta subiectum Ecclesia potest facere, cum iuramentum sit minus obligatum, quam debitum est, conseq[ue]nter est, ut omnia iuramenta, quae in ecclesiasticis officiis, & in consuetudinibus Papa, quia si efficiunt uota subiectum est, est posse ordinare in maius, concedere, & possimiliter uidetur reuerentia omni iuramento, uota, scilicet Papa referatur iuramento, ex hac radice Ecclesia dispensat iuramentopoli-
præiudicium hominis, & audacia malorum occidit.

ARTIC. VIII. ET IX.

¶ Super questionis octauage simonis articulū

I N artic. 9 eiusdem 89. quæstio nota conser-
vatur: Nam inter uotum, & iuramentum, quod ad ipsius
thoratorem. Nam conueniunt in hoc, quod

A D PRIMVM ergo dicendi,
quod uotum est promissio non
quacumque, sed Deo, facta, cu
infidem est grauissimum est.

A D SECUNDVM dicendi,
quod iuramentum non adhibetur
uoto quasi aliquid firmius, sed ut
per duas res immobiles major fit
mitas habetur.

A D TERTIVM dicendum, quod
deliberatio animi dat firmitatem
uoto, quantum ex parte uouenti
est. Habet tamen maiorem firmi-
tatem causam ex parte Dei, cui uo-
tum offertur.

ARTICULUS IX.

Vtrum aliquis possit in iuramen-
to dispensare.

A D NONVM sic proceditur.
Videtur, quod nullus possit di-
spensare in iuramento. Sicut nu-
ritas requiritur ad iuramentum
assertorium, quod est de præter-
to, uel præsentis: ita ad iuramenti
promisorium, quod est de fu-
turo: sed nullus potest di-
spensare quod de præsentibus,
uel preteritis iuret contra uerita-
tem. ergo etiam nullus potest de-
spensare, quod non faciat aliquis
esse uerum id, quod cum iurame-
to in futurum promisit.

¶ 2 Præt. Juramentum promis-
suum inducit ad utilitatem, cui
potest promissio: sed ille, ut vide-
tur, non potest relaxare, quia ei
contra reuerentiam diuinam, ergo
multo minus per aliquem alii
potest super hoc dispensari.

¶ 3 Præt. In uoto quilibet episco-
pus potest dispensare, exceptis quib-
dani uotis, quia ioli Papa re-
feruantur, ut supra * habitum est.
ergo pari ratione in iuramento, si
est dispensabile, quilibet episco-
pus potest dispensare: quod tamē
uidetur esse contraria. non ergo
uidetur quod in iuramentopoli-
K sit dispensari.

quia est Dei uicarius, & non est uicinus illius, super eum, ut posse illum rebus suis præsumi, non est proper defectum potestatis ipsius, acumen, sed ex natura contractus uirum fidei, nem & hominem. Quocirca cense præsumi, ita iuramenta subiectum Ecclesia potest facere, cum iuramentum sit minus obligatum, quam debitum est, conseq[ue]nter est, ut omnia iuramenta, quae in ecclesiasticis officiis, & in consuetudinibus Papa, quia si efficiunt uota subiectum est, est posse ordinare in maius, concedere, & possimiliter uidetur reuerentia omni iuramento, uota, scilicet Papa referatur iuramento, ex hac radice Ecclesia dispensat iuramentopoli-
præiudicium hominis, & audacia malorum occidit.